قلب هنر دنیا به تکاپو افتاد

«نیویورک» در تسخیر پیشگامان هنر ایران

احصایی، کیارستمی، تناولی، سپهری، زنده‌رودی، مشیری و آو، از جمله هنرمندان این نمایشگاه‌ها هستند

پرویز براتی . سحر آزاد

سپتامبر ماه هنر ایران است. در کنار بی‌شمار نمایشگاه‌های ریزودرشتی که در این ماه در سراسر جهان برپاست سه نمایشگاه مهم هم روزهای پنجم و ششم سپتامبر (۱۴ و ۱۵ شهریور) در سه‌گالری و مرکز هنری نیویورک افتتاح شده است؛ تا جایی که می‌توان گفت این شهر در تسخیر هنر ایران قرار گرفته است. موفقیت‌های پی‌درپی ایران در حوزه هنرهای تجسمی به‌خصوص نقاشی در هفت‌سال گذشته مدیون تلاش بخش خصوصی مرتبط با هنرهای تجسمی است و البته فروش فوق‌العاده آثار هنرمندان پیشگام هنر نقاشی و مجسمه‌سازی ایران در حراج‌های کریستیز و ساتبیز. همه اینها باعث شده هنرمندان تجسمی ایران در حال حاضر همان جایگاهی را در جهان و مراکز معتبر هنری به‌دست آورند که در دهه‌های پیش، سینمای ایران حاصل کرده بود.

«راکفلر»ها این‌بار میزبان ۲۶ هنرمند ایرانی

انجمن آسیایی در خیابان هفتادم نیویورک واقع است. این انجمن ۵۷ سال پیش توسط خاندان پرنفوذ و قدرتمند «راکفلر» تاسیس شد. موزه این انجمن هر سال پذیرای نمایشگاه‌های بسیار مهمی با محوریت هنر شرق دور، هند و خاورمیانه می‌شود. «ایران مدرن» یکی از آنهاست: این نمایشگاه بزرگ از هنر مدرن ایران مربوط به آثار خلق شده حدفاصل دهه‌های ۵۰ تا ۷۰ میلادی است که از ششم سپتامبر ۲۰۱۳ تا پنجم ژانویه ۲۰۱۴ قابل تماشا خواهد بود. این نمایشگاه با عرضه بیش از صد اثر از ۲۶هنرمند، به روشن‌کردن آثار کمتر شناخته شده ایرانی کمک خواهد کرد. نقاشی، مجسمه، کارهای کاغذی و عکاسی، به‌صورت موضوعی در این نمایشگاه سازمان‌دهی شده تا پیدایش مدرنیزاسیون در ایران برای جهانیان به تصویر کشیده شود. مسوولان این نمایشگاه، آثار را از کلکسیون‌های عمومی و خصوصی معتبر آمریکا، هشت کشور اروپایی و همچنین خاورمیانه امانت گرفته‌اند. کلکسیون‌گری آرت گالری (Grey Art Gallery)، کلکسیون هنر دانشگاه نیویورک، کلکسیون هنر جی پی مورگان چیس (JPMorgan Chase)، موزه هنر مدرن نیویورک (MOMA)، تیت (Tate) و لندن از مهم‌ترین موسسات و مراکزی هستند که آثار خود را برای ارایه در این نمایشگاه به امانت داده‌اند. ملیسا چو که مجری و مدیر موزه انجمن آسیایی است، در گفت‌وگویی اختصاصی به «شرق» درباره این رویداد مهم گفت: «برای درک هنر معاصر ایران، ضرورت دارد ابتدا این دوره تاریخی که در آن هنرمندان، پایه‌های مدرنیسم را بنا گذاشتند، درک شود. اگر از موضوعات سیاسی حال حاضر جهان بگذریم، نمایشگاه‌هایی مانند هنر مدرن ایران، برای پرورش ذهن‌ها در مفاهمه بهتر از تاریخ ایران، اقدامی حیاتی محسوب می‌شوند.»

نمایشگاه مزبور، آثار این هنرمندان را به نمایش گذاشته است: پرویز تناولی، محمد احصایی، عباس کیارستمی، احمد عالی، مسعود عربشاهی، سیاوش ارمجانی، منیر شاهرودی فرمانفرماییان، منصور قندریز، مارکو گریگوریان، قاسم حاجی‌زاده، ناهید حقیقت، بهمن جلالی، رعنا جوادی، رضا مافی، لیلی متین دفتری، اردشیر محصص، بهمن محصص، نیکی نجومی، هوشنگ پزشک‌نیا، فرامرز پیل‌آرام، بهجت صدر، ابوالقاسم سعیدی، سهراب سپهری، محسن وزیری‌مقدم، منوچهر یکتایی و حسین زنده‌رودی.

نمایشگاه «ایران مدرن»، به سرپرستی چند پژوهنده مستقل یعنی فرشته دفتری و لیلا س. دیبا برپا شده. این نمایشگاه به‌صورت موضوعی و در بخش‌های زیر سازمان‌دهی شده است: سقاخانه - نگاهی به سبک نئوسنتی ملهم از فولکلور و فرهنگ عامه ایرانی؛ انتزاع و خوشنویسی (کالیگرافی)، با تمرکز مونوگرافیک بر هنرمندان منتخب در هر بخش. همچنین یک اتاق بایگانی به ارایه پس‌زمینه‌های تاریخی، سیاسی و فرهنگی آن دوره می‌پردازد که شامل اسناد اصلی، پوسترها، حوادث و رویدادهای سیاسی کلیدی آن زمان می‌شود. همچنین کاتالوگ تصویری فاخری در این نمایشگاه ارایه شد که حاوی مقالاتی از پژوهشگران و اندیشمندان پیشرو در هنر ایرانی، هنر مدرن، و منتقدان فرهنگی است. کتاب ۲۵۶ صفحه‌ای توسط موزه انجمن آسیایی منتشر و توسط انتشارات معروف دانشگاه ییل (Yale University)، نیوهاون و لندن توزیع شده است. لیلا س. دیبا درباره اهداف برپایی این نمایشگاه به «شرق» می‌گوید: «از آنجا که همه ما دوستداران هنر ایران هستیم، به نوعی می‌خواستیم از این طریق هنر این قرن شناخته شود. پیش از این نمایشگاه‌هایی در رابطه با هنر معاصر ایران در آمریکا برپا شده، اما هیچ‌گاه نمایشگاهی مفصل راجع به پیشگامان این هنرمندان روی دیوار نرفته، بنابراین هدف ما از تشکیل چنین نمایشگاهی، معرفی جامع هنرمندان ایرانی است.» به گفته دیبا، به‌رغم برپایی یک نمایشگاه از هنرمندان ایرانی در نیویورک قبل از انقلاب و برپایی چند نمایشگاه دیگر، هنوز اطلاعات مردم آمریکا از هنر ایران بسیار محدود است و ایده برپایی چنین نمایشگاهی از وجود همین ضعف شکل گرفته. همراه با نمایشگاه هنر مدرن، انجمن آسیایی مجموعه‌ای از برنامه‌ها را در نظر گرفته از جمله: ملاقات با «گلی ترقی» راجع به مجموعه جدید داستان‌های کوتاه خود، «بانوی انار و پسرانش» (۲۸ اکتبر) و اجرای موسیقی توسط «کیهان کلهر» و «علی بهرامی فرد» (۱۶ نوامبر).

نقاشی «خارک» اثری از هوشنگ پزشک‌نیا. ۱۹۵۸

پولاک و باسکیه در کنار زنده‌رودی و مشیری

اما یک روز قبل از افتتاحیه نمایشگاه «ایران مدرن» در انجمن آسیایی، نیویورک شاهد یک رویداد هنری دیگر مرتبط با هنر ایران بود. نمایشگاهی «کالیگرافیتی» (Calligraffiti) از پنجم سپتامبر به مدت یک‌ماه در گالری لیلاهلر برگزار شده است. این نمایشگاه ترکیبی از هنر گرافیتی و کالیگرافی یا خوشنویسی است. لیلاهلر به‌عنوان مدیر گالری در این‌باره به وال‌استریت ژورنال گفت: «این آثار ارتباط میان جنبش‌های هنر در سراسر فرهنگ است که از فرآیندهای خلاقانه یکدیگر بهره گرفته‌اند. همان‌طور که جنبش گرافیتی از آشفتگی‌های اقتصادی و اجتماعی دهه ۱۹۷۰ در نیویورک پدید آمده است. جای تعجب نیست که الان هم هنر خیابانی در سراسر خاورمیانه‌روبه‌رشد است. خوشنویسی به‌عنوان شکلی از هنر، بخشی از حافظه جمعی در خاورمیانه است که همچنان درحال تکامل است. در حال حاضر ما شاهد گفت‌وگو میان این جنبش‌ها هستیم که بدون شک نشانه‌های آن در تاریخ باقی مانده است.» در این نمایشگاه ۵۰ اثر از چهره‌هایی معروف مانند جکسون پولاک، لی راسنر، کیت هرینگ و ژان میشل‌باسکیه در کنار هنرمندانی ایرانی همچون حسین زنده‌رودی، فرهاد مشیری و پوران جین‌چی به نمایش گذاشته شده است. در بخش دیگر گزارش وال‌استریت ژورنال، روند خوشنویسی از دوران گذشته مورد بررسی قرار گرفته و عنوان شده که در دوره‌های گذشته خوشنویسان و کاتبان کلمات را رونویسی می‌کردند اما در دوران مدرن با ظهور جنبش‌هایی مانند دادا، سوررئالیسم و اکسپرسیونیسم انتزاعی، عناصر زبانی و نوشتاری به‌صورت انتزاعی در آثار گنجانده شدند. هنرمندان معاصری هم مانند حسین زنده‌رودی، پرویز تناولی، هدیه شفیعی و پوران جین‌چی خطوط عربی سنتی را برای خلق نوعی از آثار انتزاعی در کارهایشان به‌کار گرفتند و رنگ و شعر را به آن افزودند.

نیویورک، «شیرین» می‌شود

نمایش آثار هنرمندان ایرانی به این رویدادها محدود نمی‌شود. پنجشنبه‌شب برابر با پنجم سپتامبر شعبه گالری شیرین نیویورک با آثاری از هنرمندان مطرحی چون پرویز تناولی، فریدون آو، فرشید مثقالی، فرح اصولی، گیزلا وارگاسینایی، پرستو فروهر، یاشار صمیمی‌منفرد، مهرداد افسری، فرناز ربیعی‌نژاد، ایمان صفایی، فرشید ملکی، شهریار احمدی، شاهپور پوریان صفی‌الدین‌امامی، آویش خبره زاده و ترلان رفیعی افتتاح شد. عنوان این نمایشگاه «نام من سرخ نیست» است که از یکی از کتاب‌های اورهان پاموک گرفته شده است. علی بختیاری، نمایشگاه‌گردان این نمایشگاه درمورد دلیل انتخاب این آثار به «شرق» گفت: «چند سال قبل نمایشگاه‌گردان نمایشگاهی به نام «چگونه یاد گرفتم که نترسم و عاشق هنر اگزوتیک باشم؟» بودم. در این نمایشگاه وضعیت نوشتاری خطوط فارسی و عربی را در خاورمیانه بررسی کردیم. همیشه دلم می‌خواست بخش دوم این نمایشگاه را در مورد وضعیت مینیاتور در هنر معاصر برگزار کنم.» او گفت که به دلیل برگزاری چند نمایشگاه دیگر از هنرمندان ایرانی در نیویورک، نمایشگاه «نام من سرخ نیست» می‌تواند فرصت خوبی برای نمایش آثاری باشد که مینیاتور را در هنر معاصر نشان می‌دهد. در این نمایشگاه حدود ۳۶ اثر از مجسمه، چاپ، نقاشی، طراحی، عکاسی و کلاژ نشان داده شده است که کاتالوگی از آن نیز منتشر می‌شود.

تماشاخانه

«جانی اسکیکی» این‌بار در تالار وحدت

شقایق خانزادی

جانی اسکیکی، عنوان اپرای معروفی است اثر جاکامو پوچینی که اولین‌بار سال ۱۹۱۸در نیویورک روی صحنه رفت و پس از آن بارهاوبارها در سالن‌ها و کشورهای مختلف دنیا اجرا شد. این‌بار اپرای جانی اسکیکی را در تالار وحدت تهران به سرپرستی هادی قضات به تماشا نشسته‌ایم.

بوزو دوناتی پیرمردی است با ثروت هنگفت که پس از مرگ، میراث‌خوارانش را با اهدای ثروتش به خیریه غافلگیر می‌کند. خویشاوندان برای رفع این مشکل به ناچار دست‌به‌دامن مردی زیرک به نام «جانی اسکیکی» می‌شوند و اپرا روایت حرص و طمع خویشاوندان دوناتی در به‌دست‌آوردن دوباره این ثروت بربادرفته است. آنسامبل اپرای تهران به سرپرستی و کارگردانی «هادی قضات» این اپرا را برای اولین‌بار زمستان سال ۹۰ در تالار وحدت تهران تحت‌عنوان جشنواره موسیقی فجر به اجرا درآورد و پس از آن اسفند سال ۹۱ برای دومین‌بار همین اپرا را با تغییراتی در دکور و... به نمایش گذاشت. در سال‌های پس از انقلاب این اولین‌بار اجرای اپرایی به‌معنای واقعی با تمامی فاکتورهای فنی، موسیقایی و نمایشی است و همین موضوع موزیسین‌ها، بازیگران، فیلمسازان و حتی دیپلمات‌های خارجی مقیم تهران را برای تماشا تا تالار وحدت کشاند.

هادی قضات، صرفا با هدف معرفی اپرا به مردم ایران تصمیم به برگزاری این اپرا گرفته است. وی فارغ‌التحصیل دانشگاه شهر گراتس اتریش و کنسرواتوار سانتا چیچیلیای رم است و در حال حاضر هم دانشجوی کارشناسی‌ارشد در رشته اپرا در وین و مقیم رم است. او قبل از خارج شدن از ایران در سال ۲۰۰۲ به تحصیل نوازندگی و آواز مشغول بود. پس از بازگشت به ایران شناخت کمی از فضای موسیقی و خوانندگان داخل ایران داشته اما برای انتخاب خوانندگان این اپرا از فراخوان عمومی استفاده نکرده بلکه از آشنایی‌های مختصر و روابط شخصی خودش استفاده کرد و بیشتر سعی در انتخاب خوانندگانی داشته است که در ایران تحصیل و فعالیت داشته‌اند. اما به علت تکنیک بالای بعضی نقش‌ها و همچنین همراهی پیانوی این اثر که از حساسیت خیلی بالایی برخوردار است بعضا از هنرمندانی استفاده شده که در خارج از ایران با وی همکاری داشته‌اند. او که خود بازی در نقش جانی اسکیکی را هم برعهده گرفته تاکید می‌کند که تمامی کسانی که در این آنسامبل ایفای نقش می‌کنند از لحاظ آوازی و تکنیک‌های تخصصی و بالاخص زبان ایتالیایی نهایتا تحت تعلیم مجدد قرار گرفتند. او همچنین طراحی دکور این اثر را با توجه به عدم‌تقویت صدای خواننده‌ها خود برعهده داشته است تا بتواند دکوری با ساختار آکوستیک و در اختیار خواننده‌ها طراحی کند.

«قضات» تئاترموزیکال the Sound of music (اشک‌ها و لبخندها) را پروژه بعدی خود معرفی می‌کند که هم‌اکنون حدود ۱۱ماه است تمریناتش آغاز شده است و در مهرماه روی صحنه خواهد رفت. او در رابطه با این پروژه اضافه کرد the Sound of music در اصل نمایش موزیکال بوده است که بعدها به‌صورت فیلم ساخته شد و حدود ۴۰سال پیش با مدیریت دوبلاژ علی کسمایی در ایران به فارسی و به‌صورت موزیکال دوبله شد و اجرای آینده گروه تنظیمی است از مجموع همه آوازهای دسته‌جمعی و تک‌صدایی نمایش فوق که البته با توجه به ارتباط عمیق مردم با آواهای این فیلم و دوبله فارسی آن سعی بر آن شده که بیشتر از قطعات دوبله استفاده شود و دو آیتم هم که در دوبله فارسی به زبان اصلی موجود است توسط خود هادی قضات به فارسی ترجمه و آهنگسازی شده است.

جواد رضویان، رضا شفیعی‌جم و لاله صبوری در یک «مجموعه»

پروژه تازه «مهران مدیری» کلید خورد

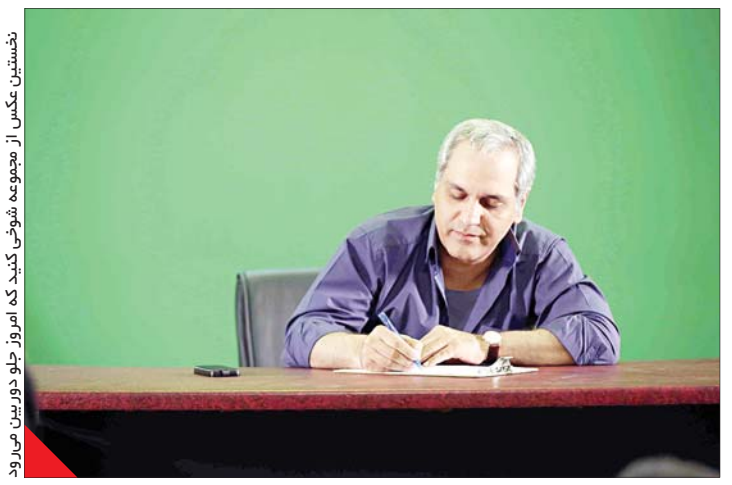

نخستین عکس از مجموعه شوخی کنید که امروز جلو دوربین می‌رود

شرق: مرد دوهزارچهره سینما و تلویزیون از امروز ۱۶ شهریور به‌همراه یاران قدیمی می‌آید تا با همه «شوخی» کند. مهران مدیری امروز در تهران با حضور جواد رضویان، لاله صبوری، رضا شفیعی‌جم و سیامک انصاری پروژه «شوخی کنید...» را برای عرضه در شبکه رسانه‌های خانگی کلید می‌زند. مدت‌ها بود که خبرهایی پراکنده از آغاز پیش‌تولید کار جدید «مهران مدیری» منتشر می‌شد؛ پروژه‌ای که جز حدس و گمان هیچ اطلاعات مفیدی از پشت درهای بسته لوکیشین عظیمش خارج نمی‌شد. پیش‌تولید مجموعه «شوخی کنید...» درست بعد از پایان مجموعه «ویلای من» آغاز شده است. این مجموعه که مدیری هم تهیه‌کنندگی و تولید آن را برعهده دارد برخلاف دو مجموعه قبلی یعنی «قهوه‌تلخ» و «ویلای من» یک داستان کلی و مجموعه داستان‌های مرتبط با آن ندارد و به‌نوعی بازگشت مدیری به ساخت مجموعه آیتم‌محور است. او در دهه ۷۰ با مجموعه «ساعت خوش» و نوروزهای سال‌های مختلف شناخته شد. شوخی کنید در هر دی‌وی‌دی یک موضوع مشخص سیاسی و اجتماعی را مضمون آیتم‌های خود قرار می‌دهد و با موضوعات مختلف قرار است به شیوه خودش شوخی کند. اما اطلاعات به‌دست‌آمده از این پروژه خبر از رویکرد شوخی با مسایل جدی و عمیقی دارد که در ایران و جهان رخ می‌دهد. البته شوخی با مسایل روز در کارهای مهران مدیری پدیده تازه‌ای نیست. او از ابتدای کارش در تلویزیون موضوعات و مضامین اجتماعی و گاهی سیاسی را با نگاهی طنز می‌ساخت و همین نگاه بود که باعث شد تا مجله نیوزویک در مقاله‌ای مدیری را بیستمین مرد قدرتمند سال ۲۰۰۹ در ایران نام ببرد. شوخی کنید او هم قرار است به‌صورت دی‌وی‌دی و به صورت هفته‌ای به بازار عرضه شود.

از ساعت خوش تا بره‌ره

یکی از ویژگی‌های مجموعه تازه مهران مدیری بازگشت یاران قدیمی او پشت دوربینش است. جواد رضویان و لاله صبوری دو بازیگری هستند که با کارهای مهران مدیری شناخته شدند. صبوری در مجموعه «۹۰شب» که آیتم‌های متصل به‌هم داشت در کنار مدیری نقش مریم همسرش را بازی می‌کرد. جواد رضویان هم جدی‌ترین حضورش در کنار مدیری با مجموعه «پاورچین» بود. او در سه مجموعه «نقطه‌چین» و «پاورچین» و «شب‌های بره‌ره» در نقش داوود بره‌ره بازی کرد. رضویان همچنین در مجموعه «جایزه بزرگ» هم همراه مدیری بود. در این مجموعه همچنین قرار است رضا شفیعی‌جم نیز در کنار بقیه بازیگران با مدیری همکاری کند؛ بازیگری که در چند کار آخر مدیری همکاری‌ای با او نداشت.

چهره روز

«ماهی و گربه» در افق‌ها

● **فرانک آرتا:** فیلم «ماهی و گربه» بعد از حضور در «جشنواره فیلم ونیز» راهی «جشنواره فیلم بوسان» کره‌جنوبی خواهد شد. فیلم تک پلان -سکانس «ماهی و گربه» به کارگردانی شهرام مکری در بخش «افق‌ها»ی هفتادمین جشنواره بین‌المللی ونیز (۲۰۱۳) حضور دارد که تنها نماینده سینمای ایران است. در نشست خبری این فیلم که در «کانون ایران نوین» برگزار شد، دست‌اندرکاران فیلم به پرسش‌های خبرنگاران پاسخ دادند. این فیلم که توسط بخش خصوصی و به تهیه‌کنندگی سپهر سیفی تولید شده، به دلایل تجربه‌گرابودن آن مورد حمایت دولت واقع نشد و از آنجا که یکی از وظایف دولت‌ها حمایت از ایده‌های خلاقانه است، این سوال از سوی خبرنگار «شرق» مطرح شد و شهرام مکری پاسخ داد: «آقای سجادپور به دلیل سیاه‌وسفید بودن فیلم و نداشتن بازیگر حرفه‌ای، فیلم را «مدل آمریکایی» از نوع سینمای کوئنتین تارانتینو دانستند و گفتند مورد حمایت ما نیست.» بابک کریمی، یکی از بازیگران فیلم، به دلیل اقامت طولانی در ایتالیا درباره بخش «افق‌ها»ی جشنواره ونیز توضیحاتی داد: «سال‌ها جشنواره ونیز فقط به فیلم‌های کلاسیک اهمیت می‌داد ولی بعدها با تعویض تکنولوژی فیلمسازی و ورود پدیده دیجیتال، به این نتیجه رسید اتفاقات نویی در فیلم‌ها رخ داده و دیگر نمی‌تواند در مقابل فیلم‌های تجربی مقاومت کند. به همین دلیل بخش رقابتی افق‌ها یعنی «پدیده‌هایی در راهند» را به سایر بخش‌هایش اضافه کرد.» مریم شفیعی، مدیر عامل «کانون ایران نوین» که مدت ۲۰سال در عرصه تبلیغات و تیزرهای فیلم‌ها فعالیت می‌کند، درباره ورودشان به فیلمسازی گفت: «ما به این نتیجه رسیدیم که می‌توانیم در عرصه تولید به فیلم‌هایی که حرفی برای گفتن دارند کمک کنیم.» امیر اثباتی، مشاوره پروژه و طراح صحنه فیلم، درباره همکاری‌اش گفت: «علت حضورم در فیلم‌ها احساس رضایت از این است که به عنوان طراح بتوانم جای خودم را پیدا کنم که با اولین موفقیت فیلم در جشنواره ونیز به این نتیجه رسیدم، راه را درست رفتم.» سپهر سیفی، به این سوال که آیا از فیلم ناصر تقوایی حمایت می‌کنید، گفت: «در شرکت «ایران نوین فیلم» محدودیتی نداریم. آنچه مهم است منحصربه‌فردبودن فیلم‌هاست.»

رویداد

داستان‌خوانی ۳۰ نویسنده و مترجم در مرتفع‌ترین برج کشور

● **شرق:** مدیرعامل برج «میلاد» تهران از برگزاری «شب‌های داستان» همزمان با آغاز هفته دفاع مقدس خبر داد و گفت: ۳۰ نویسنده و مترجم شاخص کشورمان به مدت یک هفته در بلندترین برج کشور، اقدام به داستان‌خوانی درباره جنگ و دفاع مقدس می‌کنند. «فرزاد هوشیارپارسیان» با بیان این مطلب افزود: «در سال‌های پس از جنگ بسیاری از نویسندگان، داستان‌ها و خاطرات بسیاری از سال‌های حضور خود در جنگ نوشتند و مترجمان نیز آثار شاخص مرتبط با جنگ را از ادبیات جهان به فارسی برگرداندند، که این آثار مورد استقبال اهالی فرهنگ و مردم واقع شد. شهروندان پایتخت به دلیل مشغله‌های زیاد شاید همواره فرصت مطالعه این آثار را نداشته باشند و به همین دلیل تلاش شد که همزمان با آغاز هفته دفاع مقدس و در راستای برنامه‌های فرهنگی برج میلاد تهران، شب‌های داستان در این برج برپا شود.» به گفته هوشیار پارسیان، در این شب‌ها که از ۳۱ شهریور تا ۶ مهرماه است، ۳۰ نویسنده و مترجم شاخص که کتاب‌هایی در زمینه جنگ و دفاع مقدس در کارنامه خود دارند، در برج میلاد تهران حضور می‌یابند تا جدیدترین آثار خود را بخوانند.